

skumných metód a techník — súčasná buržoázna sociológia.

Keď sa nerozpakujeme tvrdiť, že v prekladovej sociologickej literatúre zaujme Rožinova kniha jedno z popredných miest v rubrike prehier, budme trochu kritickí aj voči sebe. Viem, že keď sa rozhodovalo o tom, či ju preložiť alebo nie, nezavážil ani tak obsah knihy, ako je názov. Bolo treba prelomiť ľad nedôvery a podozrie-

vavosti voči samému termínu „sociológia“, a Rožin aspoň v tomto jedinom bode znamená prínos. Pomaly si zvykáme na červené súkno, už nás tak nedráždi. Naučili sme sa vyslovovať slovíčko „sociológia“ v inom než pejoratívnom kontexte. Časom sa hádam zmôžeme aj na skutočne inštruktívny „úvod“ do marxistickej sociológie.

R. Roško

PRÍSPEVOK K TEÓRII SOCIALISTICKEJ REVOLÚCIE

Závery XX. a XXII. sjazdu KSSS ako aj rozširujúci sa fond skúseností robotníckej triedy z bojov za uskutočnenie proletárskych revolúcií položili diskusiu o komplexe otázok socialistickej revolúcie do roviny vecnosti a konkrétnosti. V ideologickej oblasti, najmä v propagandistickej práci nedokážeme sa ešte vždy náležite vyvarovať zjednodušených pohľadov na taký závažný, v mnohom smere priamo kľúčový moment prechodu od kapitalizmu k socializmu, ako je práve alternatíva pokojného charakteru proletárskej revolúcie z hľadiska charakteru celého prechodného obdobia od kapitalizmu k socializmu. Práca s. Zvadu *O pokojné ceste k socializmu* (NPL 1964, strán 127) je i napriek dosiahnutým výsledkom v diskusii o charaktere prechodu od kapitalizmu k socializmu významným podnetným príspevkom. Napriek inej súvislosti (str. 101) je z hľadiska prístupu k skúmaniu celej problematiky závažné autorovo konštatovanie, že „vzdialenosť jednotlivých kapitalistických krajín od socializmu nemožno merať ani výlučne stupňom hospodárskeho rozvoja, ani množstvom demokratických slobôd, ale predovšetkým stupňom politickej vyspelosti, organizovanosti, aktivity a moci ľudových mäs“.

Nebolo možné, aby autor vzhľadom na koncepciu výkladu problematiky, akú zvolil, nespomenul niektoré Marxove, Engelsove a Leninove názory, i keď ich vzhľadom na celkový rozsah práce a proporcionalitu

jednotlivých kapitol označuje iba ako poznámky. V tejto súvislosti vzniká otázka, či nie je určitým zjednodušením Leninovho prínosu, ba priamo ním vypracovanej ucelenej koncepcie teórie socialistickej revolúcie v období imperializmu, charakteristika V. I. Lenina ako najpresvedčenejšieho stúpenca a propagátora idey ozbrojenej revolúcie v epoche imperializmu (str. 15).

V rámci správne volenej štruktúry vplyvu vonkajších i vnútorných podmienok pokojného prechodu od kapitalizmu k socializmu pri širšom výklade vnútorných podmienok nastoľuje autor v konkrétnej podobe také závažné otázky, ako je vzájomný vzťah pokojnej cesty a možnosti imperialistickej vojenskej intervencie, úloha štátneho aparátu pri pokojnom prechode od kapitalizmu k socializmu a pod.

Variabilita situácie, nutnosť pripravenosti robotníckej triedy na použitie a prípadne striedanie pokojnej a ozbrojenej formy socialistickej revolúcie, vedie autora k celému radu závažných záverov, že nemožno — ako hovorí — s dogmatickou istotou tvrdiť, že v krajinách, kde po dlhé roky trvali buržoáznodemokratické slobody a dodnes sa udržiavajú silné parlamentné a republikánske tradície, bude sa revolúcia vyvíjať pokojnou cestou, kým v krajinách s nepevnými a nestálymi demokratickými inštitúciami alebo s brutálnymi absolutistickými režimami nastúpi robotnícka trieda cestu ozbrojených zrážok (str. 53). Tento

záver, nutnosť jeho rešpektovania potvrdzuje napr. i skúsenosť Komunistickej strany Španielska.

Pri riešení problematiky pokojnej cesty k socializmu sa znova vynára otázka vzájomnej spätosti boja za buržoáznou demokraciou a boja za socializmus. Napriek tomu, že bolo k tejto otázke zaujaté rozsiahlejšie teoretické stanovisko na iných miestach, žiadala by si autorova téza, že „politika boja za demokraciu má hlboko objektívny základ“, hlbšie rozpracovanie.

I v ďalších podkapitolách, ako je *Úloha štátneho aparátu pri pokojnom prechode k socializmu* (str. 79 n.), autor hlboko načieva do sledovanej úlohy nastolovať celý rad diskusných problémov, vyžadujúcich samostatné rozpracovanie. Tak je to napr. i s diskusnou otázkou postoja k buržoáznemu štátu v jednotlivých etapách pokojnej revolúcie (str. 82).

Autor má pravdu, keď pri účinnej aktualizácii svojich záverov argumentuje napr. pri prekážkach prechodu od kapitalizmu k socializmu slabými pozíciami Komunistickej strany Rakúska. Jeho záver však, že tieto pozície najviac hamujú postup vpred (str. 102), je diskutabilný, zdá sa, že odtrhuje objektívne od subjektívneho. Treba vidieť i druhú stránku veci, určité stimuly antikomunizmu i vlastné chyby komunistických strán (maďarské udalosti roku 1956). Veľmi cenná je kapitola venovaná otázke znárodnenia a boja za štrukturálne reformy, v ktorej sa autorovi darí postihnúť dialektický charakter znárodnenia, posilujúceho nielen politické, ale i materiálne predpoklady socialistickej revolúcie.

I posledná kapitola, venovaná problémom jednoty robotníckej triedy, obsahuje celý

rad podnetných myšlienok, vychádzajúcich z autorovej zovrubnej znalosti problematiky medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia. Prax mnohých komunistických strán (Taliani, Francúzsko) potvrdzuje, že „medzi komunistickými a socialistickými stranami nejestvujú objektívne antagonisticke rozpory ani neprekonateľné rozpory. Antagonizmus môže vzniknúť len pôsobením politiky, zmenou politickej orientácie sociálnodemokratických strán, sledovaním línie, ktorá nezodpovedá záujmom komunistov rovnako, ako nezodpovedá záujmom sociálnodemokratických robotníkov“ (str. 116). Medzinárodné revolučné robotnícke hnutie sa vracia k dôslednému rozpracovaniu leninských princípov taktiky jednotného frontu z obdobia II.—IV. kongresu Komunistickej internacionály, nakoľko „politika jednotného frontu objektívne podnecuje presuny v prospech vplyvu komunistických strán v robotníckom hnutí“ (str. 118).

Podnetná práca s. Zvadu patrí do okruhu tých aktuálnych prác, ktoré sú vždy do určitej miery obmedzené stupňom aktuálnosti, novými momentmi vo vývine situácie. Je nesporným prínosom k samotnej popularizácii teórie socialistickej revolúcie. Z tohto hľadiska by snád bolo možné autorovi vyčítať, že väčšina odkazov pochádza z prameňov (IBKS), ktoré nie sú bežne prístupné, avšak bolo možné vychádzať z pomerne širokej bázy Otázok mieru a socializmu. To sa napr. týka i prínosu IX. a X. sjazdu TKS. I sám pojem „pokojnej“ a „ozbrojenej“ revolúcie, ktorý používa autor, vzhľadom na presnosť by bolo možné nahradiť iným pojmom.

O. Mošner

PODNETNÁ PRÁCA O SOCIALISTICKEJ DEMOKRACII

Každodenný život i vytýčené perspektívy potvrdzujú nielen aktuálnosť, ale i vzrastajúci význam rozvoja socialistickej demokracie, nutnosť cieľavedomého odstraňovania jeho všetkých zábran a prekážok. Táto všeobecná zákonitosť socialistickej výstavby, ktorú využívajú komunistické strany v socialistických krajinách

osobitne po XX. sjazde KSSS, súbežne s rozvojom socialistickej spoločnosti je charakterizovaná celým radom nových, špecifických momentov, umožňujúcich vyústenie socialistickej demokracie do komunistickej spoločenskej samosprávy.

Ak sme sa v období kultu osobnosti stretá-